

Силабус курсу Технічна термодинаміка

Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)
Галузь знань – 14 Електрична інженерія
Спеціальність – 144 Теплоенергетика
Освітньо-професійна програма - «Теплоенергетика»
Кількість кредитів - 8
Навчальна група - ТЕ01-20
Рік підготовки, чверть - 3 рік; 9, 10 чверті
Компонент освітньої програми: обов'язкова дисципліна професійної підготовки
Мова викладання: українська

Керівник курсу: доц., к.т.н. Шарабура Тетяна Андріївна
Контактна інформація: t.a.sharabura@ust.edu.ua, sharabura1003@gmail.com, тел. 0675679419

Опис дисципліни

Навчальна дисципліна „Технічна термодинаміка” є нормативною і входить до циклу дисциплін професійно-практичної підготовки.

Мета вивчення дисципліни – Формування професійних компетенції на основі вивчення фундаментальних законів термодинаміки. Навчання студентів теоретичним основам та методам розрахунків перетворення теплової енергії та роботи і властивостям тіл за допомогою яких ці перетворення здійснюються.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- термодинамічні властивості робочих тіл та методи їх обчислювання;
- фундаментальні залежності і особливості перетворення теплоти в роботу.
- методи теоретичних та експериментальних досліджень.

вміти:

- виконувати теплотехнічні розрахунки процесів перетворення енергії;
- виконувати термодинамічний аналіз ефективності роботи теплоенергетичного обладнання.

Критерії успішності – отримання позитивних оцінок при захисті лабораторних робіт, складання модульних робіт та індивідуальних завдань.

«Набуті компетенції»

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ФК3. Здатність продемонструвати практичні інженерні навички при проектуванні та експлуатації теплоенергетичного обладнання.

ФК4. Здатність продемонструвати знання і розуміння математичних принципів і методів, необхідних в теплоенергетичній галузі.

«Програмні результати навчання»

ПРН 22. Вміти виконувати термодинамічний аналіз ефективності роботи теплоенергетичного обладнання та теплотехнічні розрахунки процесів перетворення енергії.

Засоби діагностики успішності навчання – комплект контрольних та тестових завдань.

Пререквізитами навчальної дисципліни: Дисципліні передують вивчення дисциплін «Фізика», «Вища математика», «Хімія»

Постреквізитами навчальної дисципліни: Набуті знання і вміння використовуються при вивченні наступних дисциплін «Котельні установки», «Високотемпературні процеси та установки», «Системи вентиляції та кондиціонування», «Нагнітачі та теплові двигуни», «Джерела теплопостачання».

План вивчення навчальної дисципліни

1. Розподіл навчальних годин

	Усього	Чверті	
		9	10
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	240	120	120
Аудиторні заняття, з них:	120	64	56
Лекції	72	40	32
Лабораторні роботи	24	12	12
Практичні заняття	24	12	12
Семінарські заняття	0		
Самостійна робота, у тому числі при:	120	56	64
підготовці до аудиторних занять	60	32	28
підготовці до модульних контрольних робіт (екзамену)	24	12	12
виконанні курсових проектів (робіт)	-	-	-
виконанні індивідуальних завдань	-	-	-
опрацюванні розділів програми, які не викладаються на лекціях	36	12	24
Заходи семестрового контролю		Контрольні модульні роботи	Контрольні модульні роботи

2. Структура дисципліни

Модуль 1: Закони термодинаміки. Диференційні рівняння термодинаміки і їх застосування	
Лекції	<p>1. Основні термодинамічні уявлення. Закони ідеальних газів. Термодинамічна система. Параметри стану. Температура, тиск, питомий об'єм. Внутрішня енергія, ентальпія, ентропія. Форми енергообміну. Робота, теплота. Ідеальний газ. Рівняння стану. Ізопроеци. Закони ідеальних газів. Суміші ідеальних газів.</p> <p>2. Теплоємкість Класифікація теплоємкостей. Таблиці теплоємкостей.</p> <p>3. Перший закон термодинаміки Закон збереження та перетворення енергії. Перший закон термодинаміки, як окремий випадок закону збереження енергії. Аналітичні вирази першого закону термодинаміки. Ентропія. Визначення змінення ентропії ідеальних газів.</p> <p>4. Газові суміші Властивості та особливості газових сумішей. Склад газових сумішей. Співвідношення між ваговими та об'ємними долями. Газова постійна сумішей.</p>
ПР	<p>1. Рівняння стану ідеального газу</p> <p>2. Теплоємкість. Газові суміші</p>
ЛР	<p>1. Визначення питомого об'єму газу методом витікання</p> <p>2. Визначення теплоємкості повітря</p>
СР	<p>Диференційні рівняння термодинаміки. Визначення внутрішньої енергії та ентальпії реальних газів</p> <p>Диференційні рівняння термодинаміки. Визначення внутрішньої енергії та ентальпії реальних газів [3]</p>
Модуль 2: Розрахунки і аналіз процесів в ідеальних газах	
Лекції	<p>1. Ізопроеци змінення стану ідеальних газів. Ізобарний, ізохорний, ізотермічний та адіабатний процес та їх аналіз.</p> <p>2. Політропний процес та його узагальнююче значення. Політропний процес та його узагальнюювальне значення. Політропний процес. Ізопроеци як окремі випадки політропного процесу. Три групи політропних процесів.</p>

	<p>3. Реальні гази . Другий закон термодинаміки. Кругові процеси, цикли. Властивості реальних газів. Рівняння Ван-Дер-Ваальса та його фізична сутність. Інші рівняння реальних газів. Особливості рівняння Вукаловича-Новікова. Фазова P-t діаграма. Правило фаз Гіббса. Кругові процеси, цикли. Сутність та формулювання другого закону термодинаміки. Цикл Карно. Середньо інтегральна температура. Змінення ентропії в оборотних та необоротних процесах та циклах. Ентропія як міра необоротності.</p> <p>4. Кругові процеси. Цикли Загальні положення кругових. Термічний ККД цикла. Цикл Карно.</p>
ПР	1. Розрахунки газових процесів
ЛР	1. Визначення показника адіабати повітря
СР	Суміші ідеальних газів Суміші ідеальних газів [2], [3]
Модуль 3: Розрахунки і аналіз процесів водяної пари	
Лекції	<p>1. Водяна пара. Процеси пароутворення Питомий об'єм, ентальпія, ентропія рідини, вологої, сухої та перегрітої пари.</p> <p>2. Таблиці водяної пари. I-S-діаграма. Таблиці насиченої водяної пари. Таблиці перегрітої водяної пари. Розрахунки параметрів стану водяної пари з використанням таблиць. I-S-діаграма.</p> <p>3. Процеси змінення стану водяної пари Ізохорний, ізобарний, ізотермічний, адіабатний процеси змінення стану водяної пари. Зображення процесів в I-S діаграмі, розрахунки показників процесів.</p>
ПР	<p>1. Таблиці водяної пари. I-S діаграма водяної пари</p> <p>2. Розрахунки процесів змінення стану водяної пари</p>
ЛР	1. Дослідження кривої насичення водяної пари
СР	Процеси змішування Процеси змішування [2], [3]
Модуль 4: Вологе повітря	
Лекції	<p>1. Вологе повітря Основні властивості та характеристика вологого повітря</p> <p>2. I-d діаграма вологого повітря I-d діаграма вологого повітря.</p> <p>3. Процеси у вологому повітрі Процеси у вологому повітрі: нагрівання, охолодження, сушка та зволоження повітря.</p>
ПР	1. Розрахунки газових процесів
ЛР	1. Дослідження процесів у вологому повітрі
СР	Дроселювання реальних газів Дроселювання реальних газів [2]
Модуль 5: Термодинамічні показники потокових тепломеханічних процесів	
Лекції	<p>1. Перший закон термодинаміки для потоку. Рівняння першого закону термодинаміки для потоку. Технічна робота потоку. Адіабатна течія газу у каналах. Вплив форми каналу на течію. Сопло та дифузор потоку.</p> <p>2. Швидкість течії та витрати газу із сопел різної форми. Швидкість течії ідеального газу із сопла яке звужується. Максимальна витрата газу із сопла Лавалю. Витік з урахуванням тертя. Енергія</p> <p>3. Дроселювання газів та пари Дроселювання ідеального газу. Дроселювання водяної пари. Диференційний та інтегральний дросель ефект. Температура інверсії. Змінення температури реальних газів при дроселюванні. Температура гальмування</p>
ПР	1. Розрахунки витікання газу та пари

ЛР	1. Дослідження витікання газу
СР	Ексергетичний аналіз основних виробничих процесів Ексергетичний аналіз основних виробничих процесів [6]
Модуль 6: Термодинамічний аналіз основних виробничих процесів	
Лекції	1. Методи термодинамічного аналізу виробничих процесів. Методи термодинамічного аналізу виробничих процесів. Процеси стиснення газу в компресорах. 2. Процеси стиснення газу в багатоступеневих компресорах Процеси стиснення газу в багатоступеневих компресорах
ПР	1. Розрахунки стиснення газу в компресорі
ЛР	1. Випробування поршневого компресора
СР	Особливі випадки розрахунків стиснення газу в компресорі Особливі випадки розрахунків стиснення газу в компресорі [3]
Модуль 7: Основи теорії тепломеханічних циклів установок. Двигуни внутрішнього згоряння	
Лекції	1. Методи термодинамічного аналізу циклів. Методи термодинамічного аналізу циклів. Цикл карбюраторного двигуна внутрішнього згоряння 2. Цикл Дизеля Цикл Дизеля. Характеристика. Основні показники 3. Цикл з комбінованим підводом теплоти Цикл з комбінованим підводом теплоти. Порівняльний аналіз циклів двигунів внутрішнього згоряння 4. Цикл паротурбінної установки Цикл паротурбінної установки
ПР	1. Розрахунки циклів двигунів внутрішнього згоряння
СР	Аналіз термодинамічної ефективності циклів ДВЗ Аналіз термодинамічної ефективності циклів ДВЗ [2]
Модуль 8: Паросилові цикли їх характеристики і аналіз	
Лекції	1. Вплив початкових та кінцевих параметрів пари на термічний к.к.д. паротурбінної установки Вплив початкових та кінцевих параметрів пари на термічний к.к.д. паротурбінної установки 2. Шляхи підвищення ефективності ПТУ Шляхи підвищення ефективності ПТУ. Цикли з повторним перегрівом пари та регенеративним підігрівом конденсату 3. Цикл газотурбінної установки з ізобарним підведенням теплоти Цикл газотурбінної установки з ізобарним підведенням теплоти
ПР	1. Розрахунки циклів ПТУ
ЛР	1. Дослідження впливу початкових та кінцевих параметрів пари на ефективність роботи ПТУ
СР	Шляхи підвищення ефективності роботи ПТУ Шляхи підвищення ефективності роботи ПТУ [6]

*ПР – практичні роботи; ЛР – лабораторні роботи; СР – самостійна робота студента, КП – курсовий проект, ІЗ – індивідуальне завдання

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Контрольна чверть	Модулі	Вид контролю
9	1,2,3,4	Контрольна робота
10	5,6,7,8	Контрольна робота
Підсумкова	1-4	Екзамен

Рекомендована література

1. Константинов С.М., Панов Є.М. Теоретичні основи теплотехніки: Підручник. – К.: «Золоті Ворота», 2012. – 592 с.
2. Буляндра О.Ф. Технічна термодинаміка: підручник / О.Ф.Буляндра. – К.: Техніка, 2001. – 319 с.
- 3.Чепурний М.М., Ткаченко С.Й. Основи технічної термодинаміки. – Вінниця: «Поділля-2000». – 2004. – 352 с.
- 4.Константинов С.М. Технічна термодинаміка: Підручник. /С.М.Константинов – К.: «Політехніка» НТУУ «КПІ», 2001. – 368 с.
5. Константинов С.М. Збірник задач з технічної термодинаміки та теплообміну: Навч. посіб. / С.М.Константинов, Р.В.Луцик. – К.: Видавництво «Освіта України», 2009. – 543 с.
6. Нащокин В.В. Техническая термодинамика и теплопередача / В.В. Нащокин. – М.: Высшая школа, 1980. – 468 с. 5.
- 7.Кириллин В.А. Техническая термодинамика / В.А. Кириллин, В.В. Сычев, А.Е. Шейндлин. – М: Энергия, 1968. – 472 с.
- 8.Рабинович О.М. Сборник задач по технической термодинамике. М. Машиностроение,1969
- 9.Беляев Н.М. Термодинамика.- Вища школа,- 1987.-344с.

Програму затверджено на засіданні групи забезпечення якості освітньої програми за першим (бакалаврським) освітнім рівнем зі спеціальності 144 «Теплоенергетика» Протокол № _____ від _____ р.

Гарант програми, доцент, к.т.н.

Валерія ПЕРЕПВА